

ПИЈЕМОНТ

Директор: Бранко Божовић

Оснивач: ЉУБОМИР С. ЈОВАНОВИЋ

Уредник: Коста М. Луковић

PRO PATRIAE

Свемоћни национализам наших дана бацио је све остало у засенак. Највећи рат у историји у исто је време и највећи тријумф национализма.

Гајена је нада, да је Хришћанство ублажило антагонизам међу народима. Веровало се, да је социјализам подгризао национализам у самом корену, и да се овај, у последњим данима својим, суши. Полагало се много и на утицај литературе и уметности, које су добијале све изразитији космополитски карактер. Гледало се с поуздањем у науку и философију, које су одавно пренебрегле границе међу нацијама, чак и расама. Противници национализма нарочито су се радовали наглом развићу технике, очекујући од ње, да ће она уравниати све међе, зближити људе и од целе планете наше учинити једну државу, један народ и једно братство.

Од 15. јула о. г. до данас сва су та очекивања демантована и све нереалне илузије разбијене.

Руски Свети Синод наредио је свештеницима, да проповедају *свисти раш* против непријатеља Словенства и Православља.

Протестантски црквени синоди у Немачкој наредили су да се по црквама проповеда *раш* против варварске најезде на немачку нацију и культуру.

Два најречитија противника рата у Европи, Жорес и Бебел, отишли су с овога света пре оружаног сукоба међу народима. Но остали су њихови једномишљеници и сарадници, који су и речју и делом демантовали свој ранији антиратни програм.

Хервеј, француски вођ социјалиста изјавио је да ће се и француски социјалисти с одушевљењем борити за своју француску отаџбину, огњиште људске цивилизације.

Вођи немачких социјалиста руковали су се с царем Вилемом онога дана, када је цар прочитао ратну прокламацију у Рајхстагу. А по сле тога четрдесет социјалистичких посланика узели су оружје и са својом пролетерском војском, са којом су толико година парадирани *unter den Linden* и викали „доле с ратом“, отишли у рат.

Преставници литературе учинили су то исто.

Мешерлики, велики белгијски књижевник и мислилац, јавио се као добровољац, да се бори против „оскврнишеља и уништитеља културе и човечности“.

Пјер Лоши, који се толико у своје време гнушао балканског рата, позива Евер-беја и Младотурке у помоћ Французима против Немаца.

Габријеле Д'Анунцио, у име романске расе, укореваше своје земљаке, Италијане, што се не-

лаћају оружја против мрских дивљака, Немаца.

Норвешки књижевници поделили су се у симпатијама. Једни желе победу споразумним, а други савезним силама европским. И сви правдају оне, којима симпатишу, као нападне браниоце права и културе.

Мжским Горки учествовао је у битци код Лавова као добровољац.

Шљапини, славни оперски певач руски, певао је по улицама и скупљао прилоге за ратне добровољце.

Сенкјевић, пољски књижевник, и данас највећи у свету, упутио је један срдачан апел на Пољаке, да се придруже у рату Русима, и да се заједно с овима боре против Немачке и Аустрије.

И најзад: Вилем Вунт, филозоф и професор лајпцишки, Ерлих, знаменити проналазач серума *606*, Хауашман, познати књижевник, Клингер, велики скулптор — елита духа немачкога, устали су ту скоро да правдају ратовање Немаца као „нужну одбрану културе“, и да правдају рушење ремске катедрале као „ратну неопходност“ и да — затворивши очи пред свим варварствима и свирепствима немачке „културне“ војске, показаним у Лувену, у Русији, и у Мачви, — револтирају се против нечовечности немачких непријатеља!

И тако је свемоћни национализам захватио све и свакога и гвозденом руком својом ставио себи у службу: и веру, и социјализам, и литературу, и уметност, и науку и философију. Све остале тежње људске показале су се немоћне пред тежњама национализма, сви остали програми или застарели или преухитрени, све супротне агитације немоћне. Свемоћни национализам тријумфује у крвавој помпи! Ко год данас отвори уста да проговори што год, тај говори у име и у одбрану своје нације. Сваки други говор је несавремен, недозвољен и нечујан.

Колико лепих теорија о вечитом миру! Колико сањарија о братству свих људи! Један ветар дунуо је и усколебао море људског живота, и човек — свеједно, звао се он Вунт или Сенкјевић — који је стајао спокојно у плићак и брчкао се захваћен је изненадним громадним таласима и сад, хтео не хтео, плива тамо куда таласи хоће а не куда он хоће.

Теорија је једно, а живот друго. п.

Из скоре прошлости

Вилем говори

Немачки неуспеси и ако су Вилема операслоложили, ипак у њему нису могли уни-

шти бескрајну старост да говори. Кад је прешао са западног ратишта на источно, он је опет говорио.

— Непријатељ је силан. Пошребне су велике жртве, али ја се надам, да ће овај рат Немачку увенчати победом и да ће побеснели (?) завидљивци (?) биши укротени за дуга времена! Вилем говори.

Овај је рат — пропаст Аустрије

— Манифест бечких социјалиста. —

Код аустријских војника, заробљених у Галицији, нађен је манифест бечких социјалиста. Манифест носи наслов: „Ко су наши пријатељи, а ко наши непријатељи“ Ту се између осталог каже и ово:

— На жалост, ми и немамо пријатеља, пошто се буквално цео свет подигао против нас.

Бесмислено је борити се с целим светом, те је према томе јасно, да овај рат води Аустрију сигурној пропасти.

Лондонска декларација

— Како је постао овај важан акт —

Кореспондент „Морнинг Поста“ износи историју закључења уговора између трију држава Тројног Споразума, по коме ниједна од њих не може закључити мир оделито од других двеју.

На неколико дана до закључења тог необично важног уговора цар Вилем предложио је руској влади, да повуче своју војску из Немачке и Аустрије и да склопи по Русију повољан мир. Тај предлог учињен телеграфски био је сместа саопштен лондонском и париском кабинету, те је већ дан за тим потписан уговор, којим се Русија, Енглеска и Француска обавезују, да са Немачком не закључују оделито мир.

Нови топови

— Савезнички одговор Немцима —

Лондон, 29. септ.

„Дели Крониклу“ јављају из Петрограда, да су руски мерзери новог модела, ливени у заводу Путилова, учествовали у борбама на Њемени. Ови мерзери су, како изгледа, врло великог калибра и врло покретливи. Артиљеријски стручњаци изјављују, да се ти нови топови апсолутно могу такмичити са топовима, које су Немци до сад употребљавали.

С друге стране, Енглези су, како изгледа, добили понуду за набавку америчких мерзера. „Дели Телеграфу“ јављају из Њу-Јорка, да ће три од најугледнијих америчких инжењера стићи у току ове недеље у Лондон, да понуде министарству војном мерзер велике снаге, потпуно једнак немачким топовима.

Ситуација на ратиштима

— Према досадашњим телеграмима —

Београд, 29. септембра

На нашем бојишту није било никаквих важнијих промена. Непријатељ отступа; код Београда тукао је наше положаје слабом артиљерском ватром.

У Источној Прусској Руси успешно продиру. Појединости нема. У руској Пољској, где су Немци продрли правцем Ченстохово-Кјелце отпочеле су веће борбе. Руси очекују с поуздањем исход те битке, која ће бити једна од највећих светских битака. У Галицији оперише неколико омањих аустријских одреда, од којих је један већ уништен.

На западном фронту битке се развијају повољно савезнике. Жестоки напади Немаца одбијени су на више места. Положај немачког десног крила знатно је погоршан, нарочито успешним операцијама француске коњице. И у области Сен Мијела, између Тула и Вердена Французи су знатно напредовали.

Анверс је пао. Овај догађај имаће важности у толико што ће Немци при свом оступању из Француске имати више ослонаца у Белгији, за чиме су они и тежили. Белгиска војска повукла се из Анверса.

Стање је повољно.

Француски супердреднот

— Француска флота појачана је једном оклопљачом —

Пре неколико дана спуштен у воду нови француски липиски брод „Гаскоња“. Према свом наоружању брод спада у супердредноте, пошто његови најјачи топови имају калибар од 35 сантиметара. „Гаскоња“ има 25.200 тона запремине. Дужина јој је 175 метара. Машине дају јачину од 32.000 коњских снага; брзина може, да достигне до 21 чвор на час.

Главни део оклопа, који штити средину бокова лађе на линији гажења воде и куле са тешком артиљеријом има дебљину од 32,5 сантиметра. На броду се налазе три куле са по четири топа од 35 сантиметра и дужине 45 калибара. Помоћно наоружање састављено је од двадесет четири топа од 14 сантиметара. Сем тога има шест цеви за бацање торпеда.

Лађу је пројектовао познати инжењер Доојер. Французи имају сад пет лађа тог типа.

Аустрија и Њени Румуни

— Писмо једног Румуна, аустријског официра —

Један румунски официр, који је био рањен у Босни, у борби са Србима, био је послан у болницу, одакле је побегао и прешао румунску границу. Ево шта пише своме брату тај официр:

„Објава рата Србији, далеко од тога да буде одушевљено примљена као што пишу аустријски и мађарски листови, напротив примљена је хладно од румунског народа; и ако се понегде могле приметити неке манифестације, тоје било због тога да се помаже Румунима од Румуније, каква снага постоји у ср-

цу народа против вековне несреће.

Ми, Румуни, било амо стављени у прве редове, увек тамо где је топ највише грмео и митраљез највише сејао. Рањеницима који су једва могли да се држе, превијане су брзо ране и били су опет враћени у бојне редове. Мађари су говорили да је то због тога што смо били тучени.

Штао се шиче Срба, можемо да посведочимо да су они према нама пажљиво поступаали. Они су нас зидивљавали њиховим старањем чим су чули да смо ми Румуни и мисмо били исто тако неговали као њихови.

Не треба да се чудите, каже на завршетку писма, због великог броја румунских дезертера из мађарске војске; једино што ме чуди то је да и цели пукови нису пребегавали преко границе...

Турска и Русија

— Могу ли се Турци искрцати на руско земљиште? —

Од како се јавила могућност да Турска зарати против сила Тројног Споразума, истакнуто је питање о силажењу турских трупа на руску границу.

На ово питање војни сарадник „Биржевија Вједомости“ одговара ово:

За транспортовање једнога корпуса на мору треба око 70 великих трговачких бродова. Дакле, цела трговачка турска флота има само 150 бродова, међу којима је велики број малих јединица. Цела турска трговачка флота би била довољна за транспортовање само једног корпуса.

Ратна флота није у стању да осигура транспорт, јер мора да заузима већи простор затим „Гебен“ не може да буде у исто време на свима местима, у један мах да одбрани све трговачке бродове који се крећу.

Али, претпоставимо да се турски корпус, који треба да успе да се сиђе, приближи читав руској обали. Дакле, за искрцавање једног корпуса треба најмање два дана и две ноћи, за које време трупе на обали неће остати неактивне. Треба нагласити да бом-

бардовање с мора не проузрокује велике штете. 1845 године, када су Енглези бомбардовали Сестрореацку, био је убијен само један кадет. Када су Јапанци бомбардовали Порт-Артур убијена су само два Јапанаца и порушено је неколико кућа.

штене; и пошто не може да се одреди место за неутралне бродове, отуда има толико бродолома. Често се дешава, да чак и људи, који су метнули мине заборављају место где се оне налазе и падају у своју замку. За време руско-јапанског рата, Руси су изгубили, због својих мина, неколико крстарица првог реда.

— Добро. Ја вас нећу стрелати. Вас ће послати као ратног заробљеника у Магдебург, Скупите ваше ствари. —

Затим је сву тројицу испратио под стражом. За тачност ових података јамчи „Фигаро“.

Подморске мине

— Њихов састав. — Фитиљ Жакоби. — Употреба мина у 1864. и 1870. години. — Модерне мине. —

Пошто мине у садашњем рату играју врло велику улогу, интересантно је изнети детаље о њиховом саставу о начину њиховог функционисања.

Подморске мине су експлозивни, који су, за разлику од торпиљера, утврђени и служе за одбрану пристаништа и залива. Оне су причвршћене за поједине сталне тачке и служе да баце у ваздух непријатељске лађе, које на њих наиђу. Начин, на којим се изазива експлозија, је претрпео временом знатне измене.

За време кримског рата Руси су се служили минама, које су имале фитиљ, звани жакоби. Овај фитиљ састоји се из једног стакленог, напуњеног сумпорном киселином. Када лађа наиђе на мину, садржина у стаклу проспе се на хемијску материју, која дошавши у додир са киселином, производи топлоту и изазове експлозију барута, који се налази у мини.

Загревање воде, које сачињава главни основ мине, не треба никог да изненади, пошто се зна да сумпорна киселина, када дође у додир са водом, производи повећавање температуре.

Један амерички проналазач Морг усавршио је фитиљ жакоби. Усавршавање је у томе да је количина експлозива повећана на 100 кила. Та количина барута ставља се у гвоздену вазу, која је постављена у рам од истог метала. Све то се топи на дубину од два метра и чека непријатељски брод. Ту врсту мина употребљавали су Данци у рату 1864. год.

Мине које, су употребљиване у 1870. год., већ су куд и камо савршеније. Оне садрже као експлозив, у место барута, фуликотон. Од 1896. године торпиљери су напуњени истим експлозивом. Нај-

модернији торпиљери постижу брзину од 40 километара на сат; имају око 100 кила експлозива и може се њима гађати сигурно на даљини од 800 метара.

У садашњим минама, фитиљ жакоби не употребљава се више; за мине се употребљава електрика. Две или више мина постављају се на даљину од 400 метара. Садашња мина је састављена од више одвојених делова, који су на малом растојању, као квадрати на шаху, и везани су електричном батеријом, што показује велики напредак, у погледу на прошлост, када се електрична варница производила са обале ручним покретом.

Код електричних модерних мина напуњен је само трећи део експлозивима, дакле око 50 кгр. На горњем делу мине има пет стаклених судова, који су заштићени оловним поклопцима. Ови судови напуњени су јаким раствором сумпорне киселине. При удару лађе, стаклени судови се разбију, сумпорна киселина се разлије преко сувог елемента електричне батерије, произведе се варница и тада настаје експлозија.

Према овоме, што смо видели, модерна мина је у ствари група мина, које су везане међу собом жицом од платине. Ова жица може да буде прекинута, што изазива прекидање електричног кола и на тај начин мина постаје безопасна.

Намештање мина врши се помоћу нарочитих лађа.

При намештању мина, међу се и контра-мине, које садрже 250 кгр. експлозива. Обичном експлозијом, контра-мина уништи све мине, које се налазе на даљини од 50 метара око ње.

Да би постигле свој циљ, мине морају бити тајно наме-

Бегстон у Београду

— Једна вест софиских листова —

Неки софиски листови имају информације, да ће Ноел Бекстон, председник балканског комитета у Лондону, у току идуће недеље доћи у Ниш. Он се сада налази у Букурешту, а уснут ће опет свратити на неколико дана у Софију.

Немачка грубост

— Из „Фигара“ —

Кад су Немци заузели, Лил поручник фон Опел узевши собом професора немачког језика универзитета у Лилу Пика и војничку пратњу, у-префектуру. Поставивши страну на свима изласцима и, наредивши да се убије сваки, ко покуша да изађе, фон Опел да му покажу, где је префект.

Показао му. Он улете у собу, где је префект Трепон седео са својим секретаром и пушио. Поручник се баци на префекта, дохвати га за гушу и обори у наслоњачу, његови војници почну да бију секретара.

— Ви сте хтели да побегнете јутрос, раздрао се поручник на префекта.

Најзад пусти из руку Трепона.

— Ваш груби напад је по-дао! — рекао је префект. — Јесте ли ви немачки официр?

— Да, и ја ћу вас стрелати?

Префекта и секретара а тако исто и задржаног саветника префектуре довели су до зида. Поручник извади мараму и веза префекту очи.

Затим пошто се мало умарио, он му скиде мараму са очију и изјави, да ће га пре-стрељања испитати.

Префект и његови другови са потпуном хладнокрвношћу одговарали су на сва питања и протестовали против таквога поступања. Поручник се најзад смири и реши „овако!“

Једне ноћи на Ади

— Из првих дана светог рата. —

То је било једне мрачне августинске вечери на нашим положајима, са којих се бранио Београд.

У рововима који су се ређали у дуплом низу на обранку брежуљка била су распоређена два баталјона једног пука првог позива, а ниже на мртвој стражи скоро на самој обали плавога Дунава, чији би се таласићи кад кад забелесали кроз густу таму, стајао је добровољачки одред. Ноћ је била све гушња и у очекивању, које држи и замара, пролазили су тренутци дуги као часови, часови који су се отезали као ноћи. А тамо преко на Ади иза чијих се густих збунова крио непри-

јатељ било је све тихо и мирно. Неизвесност је мучила, а очекивање се претворило у раздраженост.

Тада је командир сабрао војнике и добровољце и ту, у мраку, на положају и на пушкомет од непријатеља у-питао је звоником гласом, који се чудно такоо војничких срца и нагнао их својим звуком који је имао све ниансе звука погребних звона, да задршћу.

— Војници, колико вас има храбрих, који би пошли преко воде да виде колико има непријатеља, где је њих шта смера. Размислите и они, који би пошли нека се извоје у страну. Настала је тишина кроз коју се само чуо жубор

Дунава и лупа крила на командантовом шатору. Али то је било за тренутак. А затим су се у ноћи, кроз коју су се једва назирале војничке силуете, издвајали војници који су се помирили са смрћу. Један по један издвајали су се на место, које је командир руком означио. Ишли су тихо, као сени, по мокрој раскаљаној иловачи и гомила је непрестано расла.

Прво се издвојио један, за њим су пошла двојица, па још три... пет... десет... Бојећи се да не оду сви, командир рече — доста! Било их је двадесет кандидата за смрт, одвојених у страну. Међу њима и три добровољца, студента — Власко, Бора и Милова.

Кретоше полако низ обр-нак и кроз неколико трену-така били су на обали Ду-нава. Помрчина као тесто, прст пред оком не види се,

На обали у плићаку ледујало се неколико чамаца чврето повезаних за коље. Укрцаше се, одрешеше чамац и за-пловаше у мрак, пуц слут-це и коби. Чу се удар весла, али само једном и затим опет тишина, помрчина се опет склопи за њима...

Најзад су стигли. Полако једно за другим, клизећи тихо и без шума, улазили су ча-мци под повијене врбе чије је грање додиривало воду и пристадоше уз обалу. Још неколико тоенутака мучног очекивања, када дамари на слепоочњцима бију снажно до распрскавања, када срце бије да искочи и када душу мучи неизвесност помешана са слутњом. Тишина... Искрцали су се полако без шума и као авети пошани кроз шумарак. Сухо грање је по-лако пуцкало испод ногу, а сваки други, ма и најмањи,

шум чинио је да се нога већ спрема на корак укочи.

Изишли су на чистину. И тада се брзо у магнавењу ви-де блесак и проломи пуцањ, за њим још два, па плотун.

— Лежи!
И час са наше стране грм-ву плотун, други, трећи. Чуд-но су одјекивали ови плотуни на аустријској ади, праћени праском и јауцима. Тада се одједном тамо преко Дунава разлиже снажан писак трубе — и извијачко оделење поче се повлачити, праћено непре-стано треском аустријских плотуна.

Срећно се дочепаше својих чамаца и заплотивше патраг кроз ноћ. Још који пут би се засијао пламен на аустријској ади, још који пуцањ и још које би залутало таје профијукало поред ушћу, а затим наступи тишина.

На аустријској ади гледала

се упутити у југозападном правцу и изгубити се у грдовитим местима на подножју главног гребена Карпата.

Један се део аустријских армија, вероватно задржао у реону Пшемисла, али гарнизон те тврђаве нормално не може бити већи од 50.000 људи. Ако се у тој тврђави сконцентрисао знатно већи број трупа, онда је то несумњиво ослабило одбрану тврђаве, пошто је у њој све спремно и срачуано на нормални гарнизон, а она је вероватно, већ ослабљена проласком кроз Пшемисл потучених аустријских армија.

Дневне вести

Плате интернираних официра

Министар финансија одобрио је: да се од непримљене нето месечне плате оних официра, који су се затекли почетком рата у Аустро-Угарској, па су тамо по разним местима интернирани може се издати половина плате супругама и деци њиховој на привремене признанице њихових супруга или њихових сродника код којих се деца на издржавању налазе. Где су породице оптерећене великим члановима може се издати и до две трећине њихове плате.

Одлука лекарских помоћника

Сви старији медецинари, који су како у прошлим тако и у овом рату вршили дужност лекарских заменика, па често и трупних лекара, одлучили су да се обрате молбом на Министра војног, да им се да ма какав чин у војсци, пошто већ две године служе као прости редови.

Међу овим медецинарима има приличан број апсолвентата.

Погинули официри

У последњим борбама погинули су ови официри: мајор Миленко Рогојевић, пешадијски капелан I класе Стеван Јовановић, пешадијски поручници: Милорад Д. Лекић, Милан Радовић и Драгомир Н. Николић, и пешадијски потпоручник: Вукашин Лаловић умро од задобијених рана.

Пешадијски потпоручник: Борђе Миловановић погинуо је Санитетски потпуковник др. Милутин Поп-Јовановић умро је 23 септембра ови године. Резервни пешадијски капе-

тани II класе: Михаило Минић и Радослав С. Стефановић, резервни пешадијски поручник Живота А. Протић и резервни артилеријски поручник Борђе М. Ковачевић умрли су од задобијених рана.

Резервни пешадијски капелан II класе Милан И. Марковић и резервни пешадијски потпоручник Новица Д. Борђевић погинули су.

Злато и Со

Стовариште соли у Београду тражи од својих потрошача гросиста, трговаца и бакала, да врше наплату соли у злату.

Но како је данас оскудица у злату велика, то би требало наћи начина да се ово избегне и да се исплата соли, као и осталих монополских артикла у будуће врши у сребру.

За наше рањенике

Г-ђа Олга В. Тешинка, положила је 100 динара Кољу Београдских Милосрдних Сестара, с тим да се та сума подели међу наше рањенике. Хвала јој.

Београдским учитељима

Према наређењу команданта VII (Београд.) пуков. округа, сви учитељи из Београда имају се одмах јавити суду београдске општине ради упута у команду. Они који су на војној дужности по решењу г. министра војног или команданта дунавске дивизијске области од ове године имају одмах известити суд на каквој су дужности са назначењем броја решења и која га је команда на ту војну дужност упутила.

СА ЕВРОПСКОГ РАТИШТА

Положај у Галицији

Петроград, 29. септембра

Потребно је у овом тренутку подсетити, да је руска врховна команда, дајући извештај о догађајима за време велике битке у Галицији, дала довољно детаљисану скицу стратегијског развијања руских армија на аустријскоме фронту. Битка у Галицији, која је знатно ослабила и принудила на дуготрајно повлачење аустријску војску, приморала је Немце да баце највећи део својих снага на источни фронт у помоћ Аустријанцима и створила сасвим нове услове, који нас неоспорно морају да одреде, да предузмемо одговарајуће мере. Сасвим је онда разумљиво, што за нас има нарочиту важност, да сачувамо што је могућно дуже тајну о скорим развијањима руских армија у очи великих догађаја. Изгледа, да тим обзирима треба приписати краткоћу и необилатост званичних извештаја о садашњој ситуацији у Галицији и на левој обали Висле. Као и у првим недељама рата, публика ће бити приморана да се задовољи кратким званичним извештајима, имајући поверења у дефинитиван успех и чекајући време, када ће бити могућно да се, не откривајући војничке тајне, подигне вео који мора увек да омотава прве фазе војничких операција.

Претплата на „Пијемонт“ стаје 1 динар месечно.

је опет мртва тишина. Тамо далеко на средини аде црнели су се аустријски ровови тамно, непобично, без живота. На месту где је пре непуних пола часа била борба чуо се један пригушен јаук, затим још један, па више њих..... Неко је јецао. Затим опет тишина па онда пригушен шепат..... На влажној земљи лежао је добровољац студент Власко, тешко рањен, а више њега је седео његов друг Бора..... Власко је пао при повлачењу, тешко рањен није могао даље, а Бора је остао крај њега.... Другови нису ни приметили њихов изостанак.

Пролазили су дуги и мучни тренутци.... Од болова, које му је проузроковала рана на слепоочницама Власко је онесвеснуо. Бора је седео не мичући се. Размишљао је. Његов је положај био тежак, очајан, готово безизлазан... Сад је ноћ, а шта ће бити

кад сване? На стотину корака пред њима Аустријанци, тамо у мраку назире се њихови ровови, мрачни и без живота, они су сад мирни, а у јутру? Наши су далеко, тамо преко Дунава, они се неће враћати.... Неће се враћати.... [а непријатељ је ту пред њима, сваког часа може наићи. И слутња, тешка и велика, мучи и кида.... У том размишљању добровољац чвршће стеже брзометку, гледа кроз помрчину у окрвањено чело свога друга и проба на ногу дали ће моћи да одкочи ручицу и да у последњем тренутку, кад не буде имао другог излаза сврши са животом.

Јер, мисли, срамота је пасти непријатељу жив у руке.

Чамци су најзад приспели на другу страну. Отпочело је искрцавање и пребројавање. — Двојице нема, рапорти-

рали су командир.

Командир се неколико тренутака премишљао, па затим упита.

— Ко ће од вас да пређе поново на другу страну и да види шта је са њима.

Завлада тишина још већа још злослутнија него ли пре једног часа, када је први пут командир упитао — ко ће тамо?

Пролазили су мучни тренутци...

— Зар нико? упита командир.

Тада се издвоји један, један једини...

Стаде пред командира и рече просто:

— Ја!

Неки задрхташе, а сви се погледи са слутњом упреше на мрачну аду. То је био трећи студент добровољац — Милоња.

Дали је то шум весла?...

Последње вести

Судар бродова у Тулону

Париз, 30. септембра

У пристаништу Тулона су се два торпиљера сударила и потонула. Посада је спасена.

Берлин, 30. септембра

Телеграфишу из Есена на Рури, да су „Рајнске и Вестфалске Новине“ публиковале у специјалном издању ову депешу: Ротердам, 26. септембра. — 32 немачка трговачка брода — међу којима је био и један поштански брод Северног Немачког Лојда, и још многобројни путнички бродови и 20 бродова који врше службу на Рајни — уништени су један за другим по наређењу власти у анверском пристаништу иницијативом Енглеца, зато што Холандија није допустила да се на тим бродовима превезу бегунци и можда и трупе анверског гарнизона у Енглеску.

Руска флота пред Цариградом

Цариград, 29. септембра

Ескадра руска састављена од десет великих бродова и осам малих појавила се јутрос пред Цариградом, где је остала један и по сат. Око 10 сати ескадра је отпловила на југ.

Виљемова писма

Париз, 29. септембра.

Немачки артиљериски поручник Рајхел из четвртог артиљериског пука који носи име бившег румунског краља Карола сстигао је у Синају 28. септембра и предао је Краљу писмо цара Виљема на два сата пред краљеву смрт.

Официр је отпутовао за Софију и Цариград да преда писма краљу Фердинанду и Султану.

Краљ Алберт рањен

Ротердам, 28. септембра

„La Nieuve Rotterdams Courant“ јавља по једној информацији још непотврђеној да је краљ Алберт лако рањен.

Јапанско-амерички сукоб

Штокхолм, 30. септембра

Из Њу-Јорка саопштавају да је целокупна јапанска флота у тихом океану ушла у филипинска острва у намери да окупира острво Маршал. Поводом тога влада америчких држава послала је протестну ноту јапанској влади.

Не... и опет паде млади добровољац у суморно размишљање о свом безизлазном положају... Опет шум... Бора скочи и стеже пушку чвршће.

— Ко је? упита пригушеним шататом.

— Ја, Милоња, јеси ли ти? И луда безгранична радост овлада свима, спасиоцем и спашеним, а Власко није осећао ништа, он је једнако био онесвесан.

На две брзометке нежно и брижљиво положили су два друга трећег, и полако, нежно са пожртвовањем понеше га чамцу, који се скоро отисну са обале.

Више њихових глава зафлијука један метак.

— Ово је за срећан пут, рекосе добровољци и завеслаше.

Аустријска ада тонула је у мрак, црна, тиха, напуштена...

Милоња је добио за под-

нзредника, Бора за каплара — а Власко је после неколико дана умро у паланачкој болници.

Слава му! — др. —

РАДЊА

Браће Х. Габаја код „Српске Круне“

отворена је сјаког дана од 7¹/₂ изјутра до 6 часова после подне.

1-5

Дрварско - Дашчарска Радња Миће Петровића и Милисава Николића у Кара-Борђевој улици — до основ. школе савамалске отворена је сваког дана. 2-10

Српски јагањци и швапске чизме

— Прича једног грађанина са положаја код Крупња. —

Један наш војник из првог позива, рањен у последњим борбама код Крупња, [причао: На положајима код Крупња укопали смо се у рововима једно према другоме наша чета и један аустријски полубатаљон. По цео дан нити они смеју да помоле главе из рова од наших куршума, нити ми од њиних, а раздаљина није већа од 300 метара.

Једне мрачне и кишовите ноћу искраде се неколико наших војника из рова, оде у оближње село у позадини и вратисе пред саму зору са 3 јагањета печена на ражњу. Пошто је било, као што већ напоменух пред сам осветак пободоше оне ражњеве са јагањцима на ивицу рова, па чекаху да сване, те да јагањечим печењем Швабе зачукују. Кад свану наши војници довикнуше Швабама:

— Еј, бре Швабо, видиш ми се ранимо јагањечим печењем, а ви липсавате од глади.

Као одговор на ово зачикивање са аустријске стране грмну плотун и куршуми тако изрешеташе јагањад, да им ни коштица не остаде читава. На то им један Шумадинац довикну:

— Хвала вам што нам истраницирате ову јагањад, јер иначе немамо ни ножева ни виљушка. За тим наши војници скинуше јагањад са ровова и у

сласт их поједоше, па почеше швабама добаживати коске.

Аустријанци разљућени на ову нашу шалу пуцаху као луди.

Сутра дан у свануће видимо како се на аустријском рову пре ма нама црни нешто обешено о мотку. Питамо се ми шта ли ће то бити, док поче један њихов војник да нам довикује.

— А, раци, видите ли какву обућу наша војска има, а ви ни опанака немате.

Загледасмо боље, кад оно одиста аустријанци о ону мотку обесили неке чизме.

— Е па ајде војници да се и ми обујемо, викну наш командир и после неколико плотуна командова јуриш.

У сам расвитак били смо у аустријском рову, где одиста затекосмо преко 100 пари нових новчатих чизама. При том јуришу сам и ја рањен. В.

Из писма интернираних

— Српски поданици интернирани у Аустро-Угарској јављају се својим сродницима. —

Госпођа Софија Пере Ђорђевића, јавља своме мужу да се налази здрава у Ђенђешу и да треба новаца.

Породица београдског рабинера Игњаша Шланга извештава се да се он налази здрав у Ђенђешу и да се ради на томе да буде пуштен кући.

Јелена и Ружица Мирковић здраве су, налазе се у Ђенђешу и требају новаца. Моле о овоме известити Марију Пајевић, Краљева ул. 28.

Зорка Манојловић здрава је у Ђенђешу и треба новаца. Моли о овоме известити њену матер. Београдска ул. 28.

Миша Стојковић из Неготина, Пешер Бан, апотекар и Мила Благојевић из Неготина, Милева сугруга Николе Крстића, из Обреновца, Драгушин Илић, судија (о њему известити Димитрија Ђорђевића Зајечар) налазе се здрави у Ђенђешу,

Пешар Јокић, рентијер из Београда интерниран је у Ђенђешу, моли да му се пошаље 3000 круна.

Пешар Савић налази се у Ђенђешу. Његову породицу известити у Крагујевцу.

Известити Зорку Панић, Неготин, да се Илија Панић и Воја Костић налазе здрави у Lager Jakabhaza, Ungarn, Tildetante.

Извештава се Др. Челић у Куманову, да је по извештају шпанског конзула у Бремену Милан Момчиловић са здрављем добро и моли за новац.

Софија генерала Најдановића налази се здрава у Ђенђешу. Известити њену породицу.

Др. Милан Орел, адвокат из Шапца, налази се интерниран у Ђенђешу — здрав је.

Влада Марковић, инжењер, налази се у Дебрецену и извешћује да је примо послатих му 200 круна.

Божидар Костић, моли известити његовог оца Тодора Костића учитеља, Синђелићев трг у Нушу, да је здрав. Треба новаца.

Никола Димитријевић, син Михаила Пејчића Димитријевића у Нишу, налази се интерниран и треба новаца.

Ана Лазаревић, налази се у Белину.

Моли се за извештај о породици Јована Илкића у Нишу.

Арон Алкалај, шеф књиговођства Управе Фондова налази се интерниран у Асоду (Ungarn).

Јелена Милушиновић, налази се у Тресту, здрава је. Ана Сушанкова, код које се налази моли да се за њу пошаље 2—300 круна.

Антоније Панић, инспектор државних железница интерниран је са породицом у Ђенђешу.

(Ungarn). Здрави су. Моли за новац.

Професор Стеван Марковић, моли да му се пошаље преко американског консулата 800 франака.

Драгушин Ђинић, у Нишу моли се да својој ћерци Иванци, која се налази у Будим Пешти у великој беди, пошаље новаца Даница Милутиновић, стало је моого тога да се зна шта је о породици Светозара Иванковића, о којој може дати информације г-ђа генерала Гојковића.

Госпођа Даница Душманнићка, удова из Београда. Налази се у селу Grensbach, Baden. Са њом је и ћерка јој Анђелија, која је болесна и налази се на лечењу у санаторију Alland-у. Моле да се о њима известити г. Влајко Цонић начелник Министарства у пензији, и да им се пошаље новац.

(наставиће се).

РАТНА ЗРИЦА

Свињски сеиз

При повлачењу аустријске војске, после последњег упада на нашу територију, беше заробљен између осталих и један војник, који се дуго крио по кукурузу.

Кад су га извели пред старешину одреда, који га је заробио, старешина га упита, шта је био у аустријској војсци.

Заробљеник, који је био рођењу Хрват и који је добро говорио српски рече — да је у „задње“ време био сеиз у свиња.

Официр, који га је испитивао изненади се и упита га, зар сме један војник, па ма био и заробљеник, тако да се изражава о својим старешинама.

Хрват се изненади и рече да његове старешине никада нису биле свиње.

— Па како сте мало пре казали да сте били сеиз код свиња — изненади се официр.

— Наравно, ја и сад тврдим одврати Хрват. Зар смо мало свиња покупили по Мачви, те смо им ја и још неколико војника били као нека врста сеиза, чувајући их, све док нису после нашег бегства и саме утекле.

Табло!

Црвени Крст

моли за поклоне новаца, кошуља, гаћа, чарапа, сламарица, душека, јоргана, јастука, поњава, ћилима, шареница, пешкира, марама, назувица, опанака, ципела, папуча, нанула и посуђа.

Ратна пошта

Молим да ми се јави ко би знао за мога мужа Мирка Јовановића, обућара из Београда, обвезника VII пешадског пука који је у последњим борбама тешко рањен.

Учтива Лепосава Мирка Јовановића Скобаљићева ул. бр. 12.

У којој се болници налазе на лечењу као рањени Стеван Булатовић редов и каплар Ђура Б. Булатовић оба из Медвца среза јабланичког. Молим да ми се јаве писмом или преко уредништва.

С поштовањем Машан Радовановић резерв. наредник рањеник, стална војна болница соба бр. 2. у Крагујевцу. 1-2

Редов 3 чете 1 бат. VII п. пука „Краља Петра I.“ поз. тражи свог брата Стевана Анастасијевића редова I-ог допун. батаљ. VII пеш. пука. Умољав се свакико ма шта о њему буде знао да ме изволи известити, јер до данас никако се јављао није.

С поштовањем Аристид Анастасијевић.

У последњим биткама на Мачковом Камену по званичним извештајима Мин. Војног нестало је резерв. поручник Петар Предић чин. Нар. Банке. Г. Предић је учествовао у оба рата, храбро се борио у српско-турскоме рату и био је тешко рањен.

Ако би ко сазнао штогод о Предићу, моли се да јави уредништву.

Тражи се г. Лазар Бејосиф трговац из Београда моли познанике и пријатеље који би знали што о нашој жени, мајци и двоје деце који су отишли у бану Меленце (Аустро-Угарска) да јаве уредништву „Пијемонта.“ 1-3

Камашни и обућа

у великом избору

Обућа модерних и јаких нарочито за данашње прилике. Препоручује обућарска радња

Светозара Стојановића, Цветни Трг

СПРОЂУ ОФИЦИРСКОГ ДОМА

Прима се и оправка. 1-10

Тражи се син Љубомира Стојановића помоћника благаянице окр. смедеревског — Паланка — Божидар Ђак III разр. гимназије смедеревске стар 15 година на дан 5. септембра ове год. отишао је из села Маскара среза јасенич. окр. крагујевачког, незнано где, није се јавио родитељима. — Моле се сви који би о њему што знали да јаве његовом оцу.

Издавачка књижара Геце Кона

БЕОГРАД

Кнез Михаилова улица бр. 1.

Јавља г. г. директорима, професорима, књижарима у новим крајевима, да је књижарница отворена и прима све поруџбине за школске књиге. Пошто се могу слати само пакети без доплате, то молим да се уз сваку поруџбину пошаље новац. Књижарима уобичајени књижарски раб. 1-10

БАЧКА КЊИЖАРНИЦА И ТРГОВИНА КАНЦЕЛАРИСКОГ МАТЕРИЈАЛА

Боже О. Дачића, Београд

Краљ Александрова ул. бр. 9.

Јавља г. г. директорима, учитељима, књижарима и општинама, да је књижара отворена и прима све поруџбине за канцеларски материјал и школске књиге. Пошто се не могу слати пакети с доплатом то молим да се уз свакупоруџбину пошаље и новац.

НАЈНОВИЈЕ НАЈНОВИЈЕ

Најсавршенија мапа ратишта у боји. Сlike свију ратујућих Србији савезних владара, величина 65×48.

Дописни карата различитих из садањег рата. Књижарима уобичајени раб. 1-10

Издање литографије

Мирка Милошевића, Сремска ул. бр. 4.

Поруџбине за све врсте послова примам а пошто се могу само слати пошт. пакети без доплате, зато треба новац код поруџбине послати у напред. 1-10

Кафана „Два Јелена“

У СКАДАРЛИЈИ

Отворена је била за све време бомбардовања и препоручује најбоље пиће и српску кујну. 1-3

Јелена Милкић, модискиња

БЕОГРАД

отворила је своју главну радњу у Београду, пошто је преко Солуна добила из Италије и Енглеске прву партију најчувенијих

Женских шешира 1-5

1-ог РЕДА ПОГРЕБНО ПРЕДУЗЕЋЕ

Петра Ал. Петровића, Београд

преко пута Управе Фондова и Споменика Кнез Михаила

отворено је и препоручује за смртан случај: највећи избор целокупне погребне спреме, надгробних венаца од перла, метала и др. најмодерније декорације; 5 најлепших — (сопствени) — стаклених кола за погреб — ван картелз.

ЦЕНЕ НАЈЛЕПШИЈЕ — УСЛУГА НАЈСОЛИДНИЈА

Мој мили, и никад незаборављени супруг

Милорад Ј. Илић

новинар и пол. писар у оставци

храбро борећи се на челу своје чете пао је при јуришу на Бињелу 2 септембра.

Дубоко ожалостена супруга Видосава М. Илићка, брат Драгутин Ј. Илић новинар.